

Л. М. Мельничук,
к. держ. упр., докторант,
Національна академія державного управління при Президентові України, м. Київ

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНИМ РОЗВИТКОМ РЕГІОНІВ

L. Melnychuk,
M. PhD in Public Administration, Postdoctoral Student,
National Academy for Public Administration under the President of Ukraine, Kyiv

CONCEPTUAL BASES OF PUBLIC ADMINISTRATION OF THE SOCIAL DEVELOPMENT OF REGIONS

У статті на основі класичної моделі циклу управління здійснено узагальнення сучасних напрацювань теорії державного управління та досліджень теоретичних та прикладних проблем державно-управлінського впливу на соціальну реальність регіональних утворень. Шляхом розкриття та деталізації представленого циклу систематизовано уявлення про основні категорії та запропоновано розуміння сутності державного управління соціальним розвитком регіонів, змістовних характеристик та суттєвих особливостей означеного феномена. Розкрито роль держави як головного та сукупного суб'єкта управління соціальним розвитком регіонів та обгрунтовано основні рівні, складові та загальні механізми управлінських впливів на розвиток соціальної сфери регіональних систем. Доведено невідповідність дослідження проблем державного управління соціальним розвитком регіонів їх значущості й актуальності. Обгрунтовано необхідність здійснення системного вивчення передумов формування та застосування відповідних державно-управлінських механізмів. У цілому закладено теоретико-методологічні підвалини дослідження проблем здійснення державного управління соціальним розвитком регіонів та модернізації у практиці державно-управлінської діяльності.

In this article on the basis of classical model of administration cycle there are generalized modern best practices of the theory of public administration, investigations of theoretical and applied problems of state-administrative impact on social reality of regional structures. By means of opening and detailing of the presented cycle, there is systematized the concept about principal categories and proposed the understanding of nature of public administration of the social development of regions, meaningful characteristics and essential features of the described phenomenon. There is revealed the role of state as a main subject of administration of the social development of regions and there is grounded the main levels, components and general mechanisms of administrative impacts on the development of social spheres of regional systems. There is proved the non-conformity of investigated problems of public administration of the social development of regions, its importance and urgency. There is grounded the necessity of systematical studying of prerequisites of forming and application of appropriate state-administrative mechanisms. In general, there are laid the theoretical and methodological foundations of investigation of problems of public administration of the social development of regions and its modernization in state-administrative activity.

Ключові слова: соціальний розвиток, розвиток регіонів, державне управління соціальним розвитком регіонів, соціальна політика, регіональна політика.

Keywords: social development, development of regions, public administration of the social development of regions, social policy, regional policy.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Перетворення України на державу з демократичною системою, громадянським суспільством і соціально-

орієнтованою ринковою економікою зумовлює необхідність забезпечення стійкого соціального розвитку й економічного зростання. При цьому в сучасних умо-

вах системної кризи, яка охоплює практично усі сфери людської життєдіяльності, загострюються проблеми регіональних диспропорцій рівня та якості життя населення, надмірної нерівності у доступі до ресурсів та поширення соціального відторгнення в регіонах України. За таких обставин об'єктивно зумовлюється необхідність в освоєнні нового формату державного управління соціальним розвитком регіонів й, відповідно, потреба у проведенні досліджень, зорієнтованих на розроблення адекватного сучасним умовам наукового підґрунтя для здійснення державно-управлінських впливів на соціальну реальність, що визначає актуальність представленої дослідження.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Основним методологічним підґрунтям дослідження державного управління соціальним розвитком регіонів безперечно виступають наукові доробки провідних вітчизняних та зарубіжних учених таких, як В. Авер'янов, Г. Атаманчук, В. Бакуменко, В. Корженко, П. Надолішній, В. Малиновський, А. Мельник, О. Оболенський, Г. Одинцова та інші, які істотно збагатили теорію державного управління шляхом виявлення законів, закономірностей, принципів, тенденцій та розробки на їх основі підходів, моделей, методів і технологій здійснення державно-управлінської діяльності.

У межах досліджень питань соціальної політики, управління соціальним розвитком проблеми державно-управлінського впливу на соціальні процеси регіональних систем знайшли відображення у роботах знаних фахівців у цій царині знань М. Кравченко, Е. Лібанової, О. Макарової, О. Петроє, А. Решетніченка, П. Ситніка, В. Скуратівського, В. Троцинського, Н. Ярош. Відображення соціальних аспектів різною мірою знаходять у дослідженнях регіонального розвитку Т. Безверхнюк, О. Бобровської, В. Вакуленка, З. Варналія, З. Герасимчук, М. Долішнього, М. Іжі, М. Орлатого, С. Серьогіна, А. Тамма, О. Топчієва та багатьох інших. Регіональні аспекти розвитку соціальної сфери входять до кола наукових інтересів фахівців економічної галузі знань, серед яких О. Євсєєва, В. Куценко, С. Матусяк, О. Омельченко, І. Польська, У. Садова, В. Удовиченко, Н. Халда інші. Все ж у галузі державного управління дана проблематика перебуває лише на стадії початкової розробки, що підтверджується її висвітленням лише в окремих кандидатських дисертаціях, зокрема, І. Беганської, С. Зінченка, І. Ніколіної та аспектним розглядом в дисертаційних роботах М. Аровіної, Н. Копилової, Т. Мехедової, Р. Приходька.

Вочевидь, результати аналізу наукової літератури дають цілком вагомий підстави для висновку, що питання державного управління соціальним розвитком регіонів не стали безпосереднім об'єктом ретельного глибинного дослідження у науці державного управління, в тому числі, й обґрунтування теоретичної моделі досліджуваного явища.

МЕТА СТАТТІ

Мета статті — вироблення концептуальних основ державного управління соціальним розвитком регіонів, визначення сутнісних характеристик та суттєвих особ-

ливостей означеного феномена на основі узагальнення сучасних напрацювань теорії державного управління та досліджень теоретичних та прикладних проблем державно-управлінського впливу на соціальну реальність.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Державне управління соціального розвитку регіонів є різновидом управління в соціальних системах, класичною моделлю якого є модель циклу управління "суб'єкт управління => управлінські впливи (механізми реалізації) => об'єкт управління => моніторинг (механізми спостереження)" [5, с. 244].

Кожен з представлених основних елементів циклу управління, у свою чергу, може розкриватися у вигляді сукупності моделей, що формуються шляхом розкриття та деталізації представленого циклу і, насамперед, суб'єкта управління та управлінських впливів, специфіка яких зумовлюється особливостями та сутнісними характеристиками об'єкта державного управління.

У контексті даного дослідження загальним об'єктом управління виступає соціальний розвиток регіонів, у зміст якого вкладаємо розширення можливостей регіональних систем для задоволення соціальних потреб та інтересів населення певної території, отже й реалізації їх соціальних прав. При цьому, з огляду на його специфічні ознаки ключовими компонентами соціального розвитку регіонів слід визначити:

по-перше, ті сфери життєдіяльності людини, де реалізуються основні соціальні права та ті групи населення, які є вразливими у їх реалізації. Незважаючи, що система соціальних прав не є сталою, її наповнення змінюється відповідно до соціальних, економічних та політичних умов на світовому та національному рівні, все ж у сучасному світі сформувалися міжнародні, універсальні стандарти соціальних прав людини шляхом закріплення останніх в міжнародних актах різних рівнів та спрямованості. Серед таких міжнародно-правових джерел найбільш значимими є Загальна декларація прав людини (1948 р.), Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права (1966 р.), Європейська соціальна хартія /переглянута/ (1996 р.), Європейський кодекс соціального забезпечення /переглянутий/ (1990 р.), Хартія основних прав Європейського Союзу (2000 р.). Аналіз положень вказаних нормативно-правових актів дає змогу виділити певний "еталонний" перелік основних сфер життєдіяльності людини, який вміщує сфери праці; доходів та матеріального забезпечення; соціального захисту; освіти та охорони здоров'я, а також визначити основні вразливі групи населення, які потребують особливого захисту щодо реалізації їх прав (діти, жінки, молоді та літні люди, інваліди, сім'ї з дітьми);

по-друге, це сфери соціальних дій, кожна з яких вміщує певну сукупність суб'єктів соціального розвитку; передбачає здійснення як публічних (представляють спільний інтерес), так і приватних (мають конкретну особисту мету з внеском у загальний інтерес) дій; демонструє багатогранність взаємозв'язків між ними. Узагальнення наукових здобутків вітчизняних та зарубіжних фахівців, у тому числі й у сфері науки державно-

го управління засвідчують, що усю багатогранну структуру суб'єктів соціального розвитку вміщують чотири сфери соціальних дій: приватну як життєдіяльність окремих індивідів, їх сімей; громадську як сферу самоорганізації різних соціальних груп, сферу діяльності громадських організацій, місцевих громад, засобів масової інформації; ринкову як сферу, де відбувається діяльність господарюючих суб'єктів: підприємців, підприємств, підприємницьких об'єднань тощо; публічну, що охоплює діяльність держави в цілому й усієї сукупності публічних органів влади;

по-третє, це сукупність соціальних цінностей, серед яких, передусім, почуття справедливості, солідарності, соціальної відповідальності; соціальний капітал як соціальні зв'язки, відносини довіри, соціальна інтеграція, інформація; соціальне самопочуття населення як відображення у свідомості людини якості її життєзабезпечення.

Водночас будь-який розвиток має спрямований характер, що визначається наявністю певної мети процесів змін. Тому соціальний розвиток регіонів містить і цільову структуру, формування якої передбачає встановлення загальних рамок, що можуть служити критерієм для побудови соціально розвинутих регіональних систем, відповідно визначення загальної мети соціального розвитку та цілей по кожній його компоненті.

Посилаючись на міжнародні джерела, які визначають цільову спрямованість соціального розвитку, передусім, Декларацію соціального прогресу та розвитку (1969 р.), Декларацію про право на розвиток (1986 р.), Копенгагенську декларацію про соціальний розвиток (1995 р.), Декларацію тисячоліття (2000 р.), проголошених Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй, у загальному мета соціального розвитку полягає у постійному підвищенні рівня добробуту, благополуччя всього населення. Відповідно, цільова спрямованість соціального розвитку регіональних систем полягає в досягненні благополуччя усіх громадян незалежно від їх соціальної чи територіальної приналежності, що, своєю чергою, залежить від рівного доступу до реалізації соціальних прав та гідного рівня їх забезпечення; спільної відповідальності та ефективної взаємодії усіх суб'єктів соціального розвитку; освоєння і творення соціальних цінностей.

Задля досягнення таких цілей важливого значення набуває розуміння ролі держави у цьому процесі. Проте саме її роль у забезпеченні соціального розвитку на усіх управлінських рівнях продовжує залишатися предметом численних дискусій науковців та практиків. Втрата державою під впливом глобалізації низки традиційних функцій вимагає їх реконструкції та підтвердження основних обов'язків держави щодо забезпечення соціального розвитку як в цілому, так і окремих регіональних систем зокрема. Попри все, визначальна роль держави у процесах соціальних змін простежується в офіційних міжнародних документах. Так, у резолюції Економічної і Соціальної ради ООН "Державне управління і розвиток" зазначається, що поживлення державного управління вважається одним з основних елементів соціально-економічного розвитку [15]. В стратегічних документах Ради Європи

відмічається, що саме держава виступає в якості гаранта прав людини, відновлює достатній ступінь справедливості розподілу доходів через механізми солідарності, відіграє провідну роль захисту прав вразливих верств населення, використовуючи різноманітний арсенал засобів соціального захисту [14]. Водночас з огляду на розширення переліку соціальних суб'єктів, посилення їх ролі у процесах соціального розвитку регіонів, постійно має відбуватися й пошук нових, більш різноманітних засобів дій держави за участі нових партнерів. Таким чином, саме держава виступає "основним інституційним суб'єктом соціального розвитку, який покликаний виконувати координуючу, організуючу роль у регулюванні процесів соціального розвитку, функціонування суспільного буття" [13, с. 100].

Держава як сукупний суб'єкт державного управління є великою системою, яка має свої характеристики, складається з численних елементарних систем, що об'єднуються в підсистеми, створюють ієрархію, тобто багаторівневу впорядкованість управлінських структур різних рівнів. Виявлення (створення) ієрархії підсистем у великій системі дозволяє додатково вивчити як властивості системи в цілому, так і її компонентів. Як правило, система управління містить три управлінських рівні: центральний як "головний керівний вузол держави", регіональний, який охоплює території окремих областей, та місцевий, що містить районний рівень виконавчої влади й органи місцевого самоврядування. Однак з огляду на особливості керованої підсистеми доречно, на наш погляд, виділяти лише два управлінських рівні: національний — як діяльність вищих та центральних органів виконавчої влади, який виступає "зовнішньою" формою управління соціальним розвитком регіонів, та регіональний — як діяльність органів виконавчої влади обласного й районного рівня, а також органів місцевого самоврядування, який забезпечує "внутрішнє" управління соціальними процесами на відповідній території, що в цілому дозволяє говорити про державне та регіональне управління соціальним розвитком регіональних систем.

Разом з тим, виникає нагальна необхідність чіткого визначення та розуміння сутності самої діяльності держави у сфері забезпечення соціального розвитку регіонів, що за класичного визначення, виступає своєрідною формою та засобом практичного втілення відповідної державної політики. Однак варто зазначити, що при розгляді питань забезпечення соціального розвитку регіонів вітчизняні й зарубіжні фахівці досліджують різні напрями державної політики, використовуючи при цьому спільний термін "регіональна соціальна політика", що зумовлює відсутність чітко визначеного підходу до ролі і місця політики щодо забезпечення соціального розвитку регіонів у системі державного та регіонального управління, отже, різний зміст регулятивного впливу та різні межі державного втручання у перебіг соціальної реальності. Зокрема наявними є підходи до розгляду регіональної соціальної політики як:

— однієї із складових державної регіональної політики, яка спрямована на забезпечення і впорядкування комплексу соціальних відносин, що виникають в ре-

гіоні, а також на формування середовища життєдіяльності, адекватної змінам соціальних потреб населення та всього суспільства [6, с. 53; 7, с. 284; 12, с. 25];

— складової соціальної політики, що здійснюється органами влади регіону й спрямована на вирішення його соціальних проблем, розвиток його соціальної сфери, створення умов для життя людей, забезпечення їх соціальних потреб, інтересів, прав та гарантій, надання соціальних послуг [2, с. 170; 11, с. 119];

— особливої інституційно й законодавчо оформленої діяльності органів влади й місцевого самоврядування, націленої на територіальну організацію та розвиток соціальної сфери територіальної соціальної системи й забезпечення на цій основі добробуту її мешканців [10], тобто виходячи з міждисциплінарних позицій до розгляду цього напрямку політики держави, однак маючи на увазі забезпечення розвитку окремо взятих регіонів.

Певною мірою відтворюючи базові положення змісту політики держави в досліджуваній сфері, зазначені підходи все ж містять окремі логічні обмеження. Так, з огляду на цільову структуру соціального розвитку, про яку зазначалося вище, досягнення окреслених цілей видається неможливим лише засобами якого-небудь одного напрямку політики, оскільки вимагає здійснення комплексу заходів різного характеру, спрямованих, передусім, на:

1) створення необхідного зовнішнього середовища для реалізації соціальних прав усіх громадян незалежно від соціальної і територіальної приналежності;

2) формування внутрішнього потенціалу усіх суб'єктів соціальних дій, розподілу та підвищення рівня їх соціальної відповідальності, розвиток ефективних форм взаємодії, зокрема соціального та громадянського діалогу, державно-приватного партнерства;

3) стимулювання процесів самоорганізації, підвищення рівня громадянської активності, формування суспільної довіри та культури толерантності, творення, відтворення та збереження соціальних цінностей.

Звідси очевидно, що очікуваний соціальний ефект досягатиметься виключно у результаті діяльності у різних галузях управління та різних сферах політики, що засвідчує наскрізний характер державного управління соціальним розвитком регіонів, яке у найбільш концентрованому вигляді виявляється у формі як регіонального виміру соціальної політики, так і соціальної складової політики регіональної. При цьому, задля уникнення "термінологічної несумісності, яка спричиняє теоретичні й практичні проблеми у більш ґрунтовному аналізі державного управління" [3, с. 15], на наш погляд, при визначенні змісту державного управління соціальним розвитком регіонів доречно все ж утриматися від використання терміну "регіональна соціальна політика", розглядаючи його в загальному формі втілення державної політики соціального розвитку регіонів як специфічного виду діяльності держави, метою якої має виступати не лише розвиток соціальної сфери окремих регіонів, але й забезпечення гармонійності їх розвитку, тобто пропорційності рівня та темпів досягнення соціального прогресу. Така політика держави інтегрує у собі, передусім функції соціальної й регіональної політики та відповідно до напрямку управлінського впливу скла-

дається з двох взаємопов'язаних та взаємодоповнюючих складових: політики держави, що спрямована на вирішення загальнодержавних проблем на основі врахування особливостей кожного регіону, та політики регіонів, яка здійснюється органами управління регіону для максимального забезпечення потреб населення з урахуванням загальнодержавних інтересів.

Реалізація цілей будь-якого напрямку державної політики передбачає формування та функціонування відповідного механізму державного управління. Попри наявність значного масиву наукових публікацій з питань механізмів державного управління як в цілому, так і в окремих сферах суспільної діяльності, рівень дослідження означеної проблеми залишається невідповідним її значущості та актуальності, що відмічається, передусім, недостатньою науковою розробленістю визначення поняття механізму державного управління та його складових елементів. Проте найбільш поширеною та енциклопедично закріпленою є інтерпретація механізмів державного управління як способів розв'язання суперечностей явища чи процесу в державному управлінні, послідовна реалізація дій, які базуються на основоположних принципах, цільовій орієнтації, функціональній діяльності з використанням відповідних форм і методів управління [4, с. 421]. Відповідно модель формування механізму державного управління, наповнення його конкретним змістом має здійснювати на основі такої послідовності: об'єкт управління → цілі, завдання → фактори впливу → методи управління → ресурси. Водночас з огляду на надзвичайну складність, поліструктурність об'єкта управління у контексті нашого наукового пошуку більш доречно скористатися іншою, більш загальною методологічною схемою дослідження державно-управлінських механізмів, яка передбачає їх аналіз від напрямів діяльності до способів реалізації, що дозволяє дати відповіді на запитання: де застосовуються управлінські механізми, як застосовуються й що конкретно застосовується [1, с. 12—13].

Відтак, відповідно до характеру прикладення зусиль універсальним механізмом державного управління у досліджуваній сфері виступає державна політика соціального розвитку регіонів (як сукупність цілей, завдань, шляхів їх досягнення), яка реалізується на основі простих механізмів (правових, інституційних та ресурсних) та із застосуванням прямих (практичних заходи, засоби, інструменти) і опосередкованих (важелі, стимули) способів впливу на об'єкти управління.

Ефективне та обґрунтоване управління неможливе без досконалого знання про стан та зміни об'єкта управління, що потребує формування системи моніторингу, яка власне й пов'язана з отриманням і аналізом інформації щодо певного об'єкта управління. Незважаючи на значну кількість наукової літератури та останніх публікацій із проблематики використання моніторингу як ефективного інструменту сучасної діагностики, жодна з них окремо не підвищує загальний рівень термінологічної визначеності та елементного складу з цього питання. Позиція ж провідних фахівців у галузі державного управління полягає в тому, що моніторинг здійснюється протягом усього процесу реалізації державної політики, програми, проекту, акумулює необхідну інформацію для оцінювання та контролю, ха-

рактизується активним та цільовим спрямуванням, оскільки будується за заздалегідь продуманим алгоритмом, ведеться систематично і має точно визначене завдання [9, с. 118].

На відміну від значення, яке надається й моніторингу соціального розвитку регіонів, в експертно-науковому середовищі продовжують тривати пошуки методичних підходів щодо вимірювання соціальної складової регіонального розвитку. Слід при цьому відмітити, що сучасні тенденції оцінювання соціального розвитку як результату діяльності органів влади щодо формування, реалізації, коригування політики соціального розвитку за інструментального розходження базуються на застосуванні понять "рівень-якість життя" та "рівень людського розвитку".

Значна частина вітчизняних науковців дотримується позиції оцінки рівня та якості життя населення за певною визначеною системою соціальних показників, кількість яких варіюється залежно від цільових настанов дослідження [2; 12]. Останнім часом для виділення індикаторів моделювання соціального розвитку найбільш оптимальною категорією визнається людський розвиток. Саме концепцію розвитку людського потенціалу окремі науковці беруть за основу моделювання інтегрального індексу соціального розвитку регіонів та його узагальнюючих складових: демографічного розвитку; матеріального добробуту; рівня освіти; ринку праці [8].

Незважаючи на відмінності у підходах у визначенні критеріїв оцінювання соціального розвитку регіонів, спільною їх особливістю є акцент на індивідуальних можливостях людини, яке здійснюється на основі сукупності соціальних показників, що характеризують явні ознаки, "видимі" компоненти соціального. Таке оцінювання не відображає повною мірою цілісної моделі соціального розвитку, оскільки недостатньо враховує взаємодію між окремими компонентами та роль суб'єктів соціальної сфери, засвідчує лише необхідність втручання з боку держави у перебіг соціальної реальності, але не сприяє чіткому уявленню про підходящу політику, тим більше необхідний розподіл обов'язків між зацікавленими сторонами. Відповідно актуалізується необхідність та доцільність розробки нової методології вимірювання соціального розвитку регіонів, введення у національну систему оцінювання додаткових ключових аспектів розвитку, що сприятиме здійсненню системного аналізу регіональних проблем та виробленню ефективних управлінських рішень щодо їх розв'язання.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Таким чином, аналіз та узагальнення сучасних напрацювань теорії державного управління та досліджень теоретичних та прикладних проблем державно-управлінського впливу на соціальну реальність дає можливість визначити сутнісні характеристики та суттєві особливості державного управління соціальним розвитком регіонів, яке пропонується розглядати як форма здійснення специфічного виду політики держави, метою якої виступає забезпечення соціального благополуччя громадян незалежно від території прожи-

вання, соціального вирівнювання регіонального розвитку. Така політика має наскрізний характер, інтегруючи у собі, передусім, функції соціальної й регіональної політики, та відповідно до напряму управлінського впливу складається з двох взаємопов'язаних і взаємодоповнюючих складових: політики держави, що спрямована на вирішення загальнодержавних проблем на основі врахування особливостей кожного регіону, та політики регіонів, яка здійснюється органами управління регіону для максимального забезпечення потреб населення з урахуванням загальнодержавних інтересів.

При цьому недостатня наукова розробленість проблеми та необхідність формування цілісної системи державного управління соціальним розвитком регіонів, її модернізації у практиці державно-управлінської діяльності потребують дослідження питань щодо передумов розвитку регіональних соціальних систем з метою з'ясування основних факторів впливу на соціальні процеси регіонального рівня, й відповідно конкретизації цілей, завдань, напрямів та механізмів державного управління соціального розвитку регіонів.

Література:

1. Бакуменко В.Д. Виділення системних характеристик (типів і видів) механізмів державного управління / В.Д. Бакуменко, В. М. Башкатов // Науковий вісник Академії муніципального управління. Сер.: Управління. — 2013. — Вип. 1. — С. 6—14.
2. Балтачєєва Н.А. Теорія та практика формування і реалізації соціальної політики в Україні [Текст]: монографія / Н.А. Балтачєєва; Донец. нац. ун-т. — Донецьк: ДонНУ, 2010. — 433 с.
3. Демократичні засади державного управління та адміністративне право [Текст]: монографія / [Ю.С. Шемшученко та ін.]; за заг. ред. В.Б. Авер'янова; НАН України, Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького. — К.: Юридична думка, 2010. — 495 с.
4. Енциклопедичний словник з державного управління / Уклад.: Ю.П. Сурмін, В.Д. Бакуменко, А.М. Михненко та ін.; за ред. Ю.В. Ковбасюка, В.П. Трощинського, Ю.П. Сурміна. — К.: НАДУ, 2010. — 820 с.
5. Енциклопедія державного управління [Текст]: у 8 т. / [наук. редкол.: Ю.В. Ковбасюк (голова) та ін.]; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. — К.: НАДУ, 2011. — Т. 1 — 647 с.
6. Іжа М. Регіоналізація соціальної політики в умовах розвитку українського суспільства / М. Іжа, А. Тамм // Публічне управління: теорія та практика. — 2012. — № 3. — С. 49—54.
7. Мельник А.Ф. Державне та регіональне управління [Текст]: навч. посіб. / А. Мельник, А. Васіна, О. Дудкіна; за ред. д. е. н., проф., Заслуж. діяча науки і техніки України А. Ф. Мельник. — Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ, 2014. — 450 с.
8. Ніколіна І.І. Теоретичні основи рейтингового управління соціальним розвитком регіону / І.І. Ніколіна // Університетські наукові записки. — 2013. — № 2. — С. 267—272.
9. Оболенський О.Ю. Аудит, контроль і моніторинг у системі публічного управління / О.Ю. Оболенський,

Н.І. Обушна // Ефективність державного управління. — 2014. — Вип. 41. — С. 115—124.

10. Садова У.Я. Соціальна політика в Україні: регіональні дослідження і перспективи розвитку [Текст]: монографія / У.Я. Садова; НАН України, Ін-т регіон. дослідж. — Л.: ІРД НАН України, 2005. — 408 с.

11. Социальная политика [Текст]: учебник для студ. и слушателей вузов экон. и неэкон. спец. / А.Н. Аверин [и др.]; общ. ред. Н.А. Волгин; Российская академия гос. службы при Президенте РФ. — Изд. 4-е, перераб. и доп. — М.: Экзамен, 2008. — 943 с.

12. Управління регіональним розвитком [Текст]: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / [С.М. Серьогін та ін.; за заг. ред. Бобровської О.Ю. та Савостенко Т.О.]; Нац. акад. держ. упр. при Президенті України, Дніпропетр. регіон. ін-т держ. упр. — Д.: ДРІДУ НАДУ, 2010. — 167 с.

13. Управління соціальним і гуманітарним розвитком: навч. посіб. / [авт. кол.: В.А. Скуратівський, В.П. Трошинський, Е.М. Лібанова та ін.]; за заг. ред. В.А. Скуратівського, В.П. Трошинського: у 2 ч. — К.: НАДУ, 2009. — Ч. 1. — 456 с.

14. A new strategy for Social Cohesion: Revised strategy for Social Cohesion approved by the Committee of Ministers of the Council of Europe on 31 March 2004 [Електронний ресурс] // The Council of Europe. — Режим доступу: http://www.coe.int/t/dg3/socialpolicies/socialcohesiondev/source/RevisedStrategy_en.pdf (Accessed 18 August 2016).

15. Public administration and development: ECOSOC Resolution 2003/60 // The United Nations, available at: <https://www.un.org/ecosoc/sites/www.un.org.ecosoc/files/documents/2003/resolution-2003-60.pdf> (Accessed 18 August 2016).

References:

1. Bakumenko, V. D. and Bashkatov, V. M. (2013), "Determination of the system characteristics (types and species) of the mechanisms of governance", *Naukovyj visnyk Akademii munitsypal'noho upravlinnia. Serii: Upravlinnia*, vol. 1, pp. 6—14.

2. Baltacheieva, N. A. (2010), *Teoriia ta praktyka formuvannia i realizatsii sotsial'noi polityky v Ukraini* [Theory and practice of formation and implementation of social policy in Ukraine], DonNU, Donetsk, Ukraine.

3. Aver'ianov, V. B. (2010), *Demokratychni zasady derzhavnoho upravlinnia ta administratyvne pravo* [The democratic principles of public administration and administrative law], Yurydychna dumka, Kyiv, Ukraine.

4. Kovbasiuk, Yu. V. Troschyns'kyj, V. P. and Surmin, Yu. P. (2010), *Entsyklopedychnyj slovnyk z derzhavnoho upravlinnia* [Encyclopedic Dictionary of Public Administration], NADU, Kyiv, Ukraine.

5. Kovbasiuk, Yu. V. (2011), *Entsyklopediia derzhavnoho upravlinnia* [Encyclopedia of Public Administration], T. 1, NADU, Kyiv, Ukraine.

6. Izha, M. and Tamm, A. (2012), "Regionalization of social policy in the development of Ukrainian society", *Publichne upravlinnia: teoriia ta praktyka*, vol. 3, pp. 49—54.

7. Mel'nyk, A. Vasina, A. and Dudkina, O. (2014), *Derzhavne ta rehional'ne upravlinnia* [Public and regional

administration], *Ekonomichna dumka TNEU*, Ternopil', Ukraine.

8. Nikolina, I. I. (2013), "The theoretical basis of rating management of the social development of regions", *Universytets'ki naukovi zapysky*, vol. 2, pp. 267—272.

9. Obolens'kyj, O. Yu. and Obushna, N. I. (2014), "Audit, control and monitoring in the system of public administration", *Efektivnist' derzhavnoho upravlinnia*, vol. 41, pp. 115—124.

10. Sadova, U. Ya. (2005), *Sotsial'na polityka v Ukraini: rehional'ni doslidzhennia i perspektyvy rozvytku* [Social policy in Ukraine: regional research and development prospects], IRDNAN Ukrainy, L'viv, Ukraine.

11. Volgin, N. A. (2008), *Social'naja politika* [Social policy], 4nd ed, Ekzamen, Moskva, Rossiya.

12. Bobrovs'ka, O. Yu. and Savostenko, T. O. (2010), *Upravlinnia rehional'nym rozvytkom* [Management of regional development], DRIDU NADU, Dnipropetrovs'k, Ukraine.

13. Skurativs'kyj, V. A. and Troschyns'kyj, V. P. (2009), *Upravlinnia sotsial'nym i humanitarnym rozvytkom* [Management of social and human development], P.1, NADU, Kyiv, Ukraine.

14. A new strategy for Social Cohesion: Revised strategy for Social Cohesion approved by the Committee of Ministers of the Council of Europe on 31 March 2004 / The Council of Europe, available at: http://www.coe.int/t/dg3/socialpolicies/socialcohesiondev/source/RevisedStrategy_en.pdf (Accessed 18 August 2016).

15. Public administration and development: ECOSOC Resolution 2003/60 // The United Nations, available at: <https://www.un.org/ecosoc/sites/www.un.org.ecosoc/files/documents/2003/resolution-2003-60.pdf> (Accessed 18 August 2016).

Стаття надійшла до редакції 23.08.2016 р.

www.dy.nayka.com.ua

Електронне фахове видання

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
удосконалення та розвиток

Виходить 12 разів на рік

Видання включено до переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук з ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

e-mail: economy_2008@ukr.net

тел.: (044) 223-26-28

(044) 458-10-73